

Heaks kiidetud õppeaasta 2018/2019 põhikooli õppenõukogu nr 3 koosolekul 13.03.2019.

Heaks kiidetud Tartu Luterliku Peetri Kooli nõukogu üldkoosolekul 19.03.2019.

Kinnitatud MTÜ Tartu Luterlik Peetri Kool üldkoosolekul 26.03.2019.

Eesti keele ainekava I kooliastmes

Tartu Luterlik Peetri Kool

Aine üldkirjeldus

I kooliastmes on eesti keel integreeritud õppeaine, mis taotleb nii keele- kui ka kirjandusõpetuse eesmärgi. I kooliastmes on kolm õppevaldkonda: **suuline keelekasutus** (kuulamine, kõnelemine), **lugemine ja kirjutamine**.

Suuline keelekasutus hõlmab eneseväljendust argiolukorras ning eakohase suulise teksti mõistmist ja edasiandmist.

Lugemise õpetamisel kujundatakse oskust töötada tekstiga eakohaste juhiste alusel. Seejuures käsitletakse järgmiseid teemasid:

- a) *väärtused ja kõlblus*: ausus, erinevus teistest, minu hobid ja huvid, minu tervis, rikkus ja vaesus, käitumine ja selle tagajärg jms;
- b) *kasvukeskkond*: kodu ja kool, perekond, kodu turvalisus, üksteisest hoolimine ja teiste aitamine, sõbrad ja sõpruse hoidmine, sallivus;
- c) *kodanikuühiskond ja rahvussuhted*: minu kodumaa, tavad ja pühad, omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus: kodukoha elu ja pärimused, kultuuride mitmekesisus muinasjuttude ainetel;
- d) *keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng*: loodus minu ümber, loomalood;
- e) *mäng*: ringmängud, sõnamängud, võlumaailm, fantaasia;
- f) *teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon*: arvuti ja teler kui silmaringi avardajad ning nende liigse tarbimisega seotud ohud.

Kirjutamise õpetusega kujundatakse õigekirjaoskus õpitud keelendite piires ja suutlikkus end eesmärgipäraselt kirjalikult väljendada.

Eesti keele tundide arv nädalas: 1. klass - 7 tundi, 2. klass – 6 tundi, 3. klass – 6 tundi

Nädalaid õppeaastas: 35

Lõiming

Eesti keele tundides arendatav lugemisoskus soodustab matemaatika õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist. Oskus sõnastada küsimusi antud teksti põhjal. Lihtsamate tabelite ja diagrammide lugemisoskus.

Hea lugemisoskus soodustab loodus-, inimese- meedia- ja usuõpetuse tekstide mõistmist. Loodusalased tekstid eesti keele tunnis ning loetavas ilukirjanduses aitavad omakorda loodust tundma

õppida ja väärtustada. Ilukirjandusteoste lugemine toetab maailmapildi kujunemist ja inimsuhetes orienteerumist nii inimese- kui usuõpetuses.

Kunstitunnis loetud tekstide illustreerimine, enda joonistatud/loodud pildi kohta jutu, luuletuse, kirjelduse mõtlemine.

Muusikatunnis kasutatavad meetodid- rütmipillide kasutamine, erinevad laululiigid, muusika rütmis liikumine jne. rikastavad eesti keele tundi luuletuste, liisusalmide lugemisel. Eesti keele tundides arendatav esinemisoskus, ettelugemine, toetavad muusikatundi.

Hindamine

Hindamise eesmärk on toetada eelkõige õpilase arengut ja õpimotivatsiooni. Kõige olulisem on näidata, kuidas õpitu praegu ja tulevikus õpilase enda eluga seotud on – kuidas õpitud kasutada saab. Õpitud hinnatakse selle vanuseastme hindamis põhimõtete järgi. Hinnates kasutatakse sõnalisi hinnanguid, mis toovad esile õpilase tugevused ja edusammud. Õpilane õpib õpetaja juhendamisel ise oma tööle hinnangut andma. Õppetöö vältel tuuakse esile oskused ja teadmised, mis on hästi omandatud ja mille omandamiseks peab veel tööd tegema.

Õpitulemused ja õppesisu klassiti

1. klass	
1. klassi lõpetaja õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
Suuline keelekasutus	Suuline keelekasutus
<u>Kuulamine</u>	<u>Kuulamine</u>
- eristab häälikuid (asukoht ja järjekord sõnas), täishääliku pikkusi;	- Helide, häälte ja häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse eristamine, põhirõhk täishääliku pikkusel.
- toimib õpetaja ja kaaslaste suulise juhendi järgi;	
- kuulab õpetaja ja kaaslaste esituses lühikest eakohast teksti, mõistab kuuldu lause, jutu sisu;	- Õpetaja ja kaaslaste kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslaste - ettelugemise kuulamine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine.
<u>Kõnelemine</u>	<u>Kõnelemine</u>
- oskab oma häält kasutada ja hääle tugevust kohandada vastavalt olukorrale	- Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Häälduse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine olukorrale.
- teab, et sõnadel on lähedase või vastandtäheandusega sõna ja nimetab neist mõningaid;	- Töö lähedase tähendusega sõnaga, sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine.
- väljendab end suhtlusolukordades arusaadavalt: palub, küsib, tänab,	- Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel.
	- Lihtlauseliste küsimuste moodustamine, küsimuste

<p>vabandab;</p> <ul style="list-style-type: none"> - jutustab suunavate küsimuste toel kuuldust, nähtust, loetust; - koostab õpetaja abiga pildiseeria või küsimuste toel suulise jutu, - oskab võrrelda ja rühmitada erinevate tunnuste abil - väljendab ennast loovalt rollimängudes - esitab luuletust peast; 	<p>esitamine ja neile vastamine.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas. - Jutustamine kuulatu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal; aheljutustamine. - Esemete, nähtuste, tegelaste jms võrdlemine, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitamine. - Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus. - Tuttava luuletuse, dialoogi peast esitamine.
<p>Lugemine</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunneb häälik-tähelist vastavust, loeb õpitud teksti enam-vähem ladusalt, lausehaaval üksiku peatusega raskema sõna ees oma kõnetempos või sellest aeglasemalt; - mõistab häälega või endamisi (vaikse häälega või huuli liigutades) lugedes loetu sisu; - vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud; - mõtleb jutule alguse või lõpu; - leiab riimuvaid sõnu õpetaja abiga; 	<p>Lugemine</p> <ul style="list-style-type: none"> - Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. - Trükitähtede (nii suurte kui väikeste) tundma õppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine. - Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). - Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine. - Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust. - Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord) lugemine. - Sõna, lause, teksti sisu mõistmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Loole lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. Küsimustele vastamine, millele vastus on tekstis otsesõnu kirjas. - Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid), skeemide, kaartide lugemine õppekirjanduses, nende tähenduse tabamine. - Luuletuste ilmekas (mõtestatud) lugemine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga.

<p>- on lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab nende pealkirja ja autoreid,</p> <p>- annab loetule emotsionaalse hinnangu (lõbus, tõsine, igav ...);</p>	<p>- Tekstiliikide eritamine: jutt, muinasjutt, luuletus, mõistatus.</p> <p>- Kirjandustekstid: liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend.</p> <p>- Loetud raamatu autori, kunstniku (illustraatori), tegelaste nimetamine, loetust jutustamine. - Loetule emotsionaalse hinnangu andmine (lõbus, tõsine, igav jne).</p> <p>- Huvipakkuva raamatu leidmine kooli või kodukoha raamatukogust täiskasvanu abiga.</p>
<p>Kirjutamine</p> <p><u>Kirjatehnika</u></p> <p>- kasutab õigeid kirjutamisvõtteid, teab, kuidas väikesi ja suuri kirjatähti kirjutatakse ning sõnas õigesti seostatakse;</p> <p>- kirjutab tahvlilt ära, täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele</p> <p><u>Kirjalik tekstiloome</u></p> <p>- koostab näidise järgi kutse;</p> <p><u>Õigekeelsus</u></p> <p>- eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, sõna, lauset;</p> <p>- kirjutab omasõnade algusesse <i>k, p, t</i>;</p> <p>- kirjutab õigesti lühemaid (kuni 2-silbilisi) sõnu ja lauseid;</p> <p>- teab, et lause lõpeb punktiga;</p> <p>- teab, et lause alguses, inimeste, loomade, oma kodukoha nimes kasutatakse suurt algustähte;</p> <p>- kirjutab õigesti oma nime.</p>	<p>Kirjutamine</p> <p><u>Kirjatehnika</u></p> <p>- Kirja eelharjutused. Kirjutamine pliiatsi ja kriidiga, joonistähtede kirjutamine. Õige pliiatsihoid ja kirjutamisasend istudes ja seistes (tahvli juures). Väikeste kirjatähtede õppimine. Suurte kirjatähtede õppimine (vajadusel 2.klassis). Tähtede seostamine.</p> <p>- Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö vormistamine näidise järgi, töö puhtus, käekirja loetavus. Teksti ärakiri tahvlilt, õpikust.</p> <p><u>Kirjalik tekstiloome</u></p> <p>- Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus (kujundamine näidise järgi).</p> <p>- Jutu kirjutamine pilditäiendusena (pildi allkiri, kahekõne jms). Jutule lõpu kirjutamine. Loovtöö kirjutamine (pildi, pildiseeria, küsimuste järgi). Lünkumberjutustuse kirjutamine.</p> <p><u>Õigekeelsus</u></p> <p>- Häälik, sõna, lause, tekst. Tähed ja tähestik, võõrtähtede vaatlus. Häälikute märkimine kirjas. Sõna ja lause ladumine ja kirjutamine.</p> <p>- Täis- ja kaashäälikud. Täishäälikuühendi vaatlus. Täishääliku pikkuse eristamine ja õigekiri, kaashääliku pikkusega tutvumine. Sulghäälik (k, p, t) omasõnade alguses. <i>i</i> ja <i>j</i> ning <i>h</i> sõna alguses seoses tähtede õppimisega.</p> <p>- Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimeses.</p> <p>- Liitsõna vaatlus (moodustamine).</p>

	<p>Sõnade lõpu õigekiri – <i>d</i> ja <i>-vad</i> (mitmus) ning <i>-b</i> (tegasõna 3. pööre) õigekirjaga tutvumine.</p> <p>Tutvumine jutustava (väit-), küsi- ja hüüdlausega. Lause lõpumärgid: punkt, (küsi- ja hüüumärgi vaatlemine). Koma lauses (teksti vaatlus).</p> <p>Oma kirjutusvea parandamine õpetaja abiga.</p> <p>Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine (15–20 sõna lihtlausetena).</p>
--	--

2. klass	
2. klassi lõpetaja õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
Suuline keelekasutus	Suuline keelekasutus
<u>Kuulamine</u>	<u>Kuulamine</u>
<ul style="list-style-type: none"> - eristab täishääliku ja suluta kaashääliku pikkusi; - kuulab õpetaja ja kaaslaste eakohast teksti ning toimib saadud sõnumi kohaselt õpetaja abil; - koostab kuuldu põhjal lihtsama skeemi ja kaardi õpetaja abil; 	<ul style="list-style-type: none"> - Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk suluta kaashäälikul. - Õpetaja ja kaaslaste suulise mitmeastmelise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine. - Õpetaja ettelõetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine õpetaja juhendamisel. - Kaaslaste ettelugemise kuulamine ja hinnangu andmine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana).
<u>Kõnelemine</u>	<u>Kõnelemine</u>
<ul style="list-style-type: none"> - kasutab kõnes terviklauseid; - teab ja leiab vastandtähtsusega sõnu ning õpetaja abil ka lähedase tähendusega sõnu; - tuleb toime õpetaja abiga kuuldu jutu ümberjutustamisega; - väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas; - vestleb oma kogemustest ja loetust; 	<ul style="list-style-type: none"> - Terviklause kasutamine kõnes. - Sõnatähtsuste selgitamine ja täpsustamine aktiivse sõnavara laiendamiseks. - Kuuldud jutu ümberjutustamine; pikema dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja sisule. - Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevus, intonatsioon) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses. - Kõnelemine eri olukordades (telefonitsi, rühma

<ul style="list-style-type: none"> - annab õpetaja abil edasi lugemispala, õppeteksti, filmi ja teatrietenduse sisu; - koostab õpetaja abil jutu pildiseeria, pildi või küsimuste toel; mõtleb jutule alguse või lõpu; - vaatleb ja kirjeldab nähtut, märkab erinevusi ja sarnasusi õpetaja suunavate küsimuste toel; - esitab luuletust peast; 	<p>esindajana), rollimängud.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine. - Oma arvamuse avaldamine (raamatu, filmi jm) kohta ja selle põhjendamine. Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine. - Jutule alguse või lõpu mõtlemine, jutu koostamine pildiseeria, pildi või muude toetavate abivahendite toel. Sündmuse, isiku, looma, eseme kirjeldamine tugisõnade, skeemi, tabeli abil. - Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine. - Eri meeleoluga luuletuste (aastajaad, laste elu) mõtestatud peast esitamine.
<p>Lugemine</p> <ul style="list-style-type: none"> - loeb õpitud teksti suhteliselt õigesti, ladusalt (lugemistempo võib olla kõnetempost aeglasem), parandab ise oma lugemisvigu, enamasti väljendab intonatsioon loetava sisu; - mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu; - vastab teemakohastele (ka lihtsamatele tekstis mitte otsese infoga seotud) küsimustele; - leiab tekstis iseseisvalt vastused konkreetsetele küsimustele ja töötab õpetaja abiga eakohaste juhiste alusel; - kasutab õpiku sõnastikku õpetaja abiga sõnade leidmiseks algustähe järgi; 	<p>Lugemine</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi: oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhatakse, sobiva intonatsiooni kasutamine. Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine. - Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ja partnereid arvestades. - Eri liiki lühitekstide (teade, kiri, ajakirja rubriik, sõnastik) mõistev lugemine. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust. - Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses ning lasteraamatutes. - Teksti sisu aimamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. - Tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine. Õpiku sõnastiku kasutamine. - Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. - Loetud jutustuse ja muinasjutu kohta kava koostamine

<p>- tunneb ära jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna;</p> <p>- on lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab tegelasi ja annab edasi loetu sisu mõne huvitava, enam meeldinud episoodi järgi;</p>	<p>(teksti jaotamine osadeks); skeemi/kaardi koostamine õpetaja abiga. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine (ka siis, kui vastus otse tekstis ei sisaldu). Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine.</p> <p>- Luuletuste ilmekas (mõtestatud) esitamine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga.</p> <p>- Tekstiliikide eristamine: jutustus, luuletus, näidend, mõistatus, vanasõna.</p> <p>- Kirjandustekstid: rahvaluuleline liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend, muistend.</p> <p>- Loetud raamatu tutvustamine ja soovitamine. Vajaliku teose otsimine kooli või kodukoha raamatukogust autori ja teema järgi täiskasvanu abiga.</p>
<p>Kirjutamine</p> <p><u>Kirjatehnika</u></p> <p>- kasutab kirjutades õigeid väikeste ja suurte kirjatähtede tähekujusid ja seoseid;</p> <p>- kirjutab tahvlilt või õpikust ära;</p> <p>- täidab iseseisvalt õpilaspäevikut ja kujundab vihikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, kirja joonelisele lehele, varustab töö kuupäevaga;</p> <p><u>Kirjalik tekstiloom</u></p> <p>- koostab õpetaja abiga kutse, õnnitluse ja teate;</p> <p>- kirjutab loovtöö ning ümberjutustuse pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil;</p> <p><u>Õigekeelsus</u></p> <p>- eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikuühendit;</p> <p>- kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusesse ja omandatud võõrsõnade algusesse;</p> <p>- märgib kirjas õigesti täishäälikuid;</p>	<p>Kirjutamine</p> <p><u>Kirjatehnika</u></p> <p>- Suurte ja väikeste kirjatähtede kordamine.</p> <p>- Kirjutamise tehnika arendamine: ühtlane kirjarida, õiged tähekujud ja seosed nii väikestel kui suurtel kirjatähtedel.</p> <p>- Näidise järgi kirjatöö paigutamine vihiku lehele, kirjapaberile; kuupäeva kirjutamine.</p> <p><u>Kirjalik tekstiloom</u></p> <p>- Kutse, õnnitluse ja teate koostamine õpetaja abiga.</p> <p>- Tekstilähedase ümberjutustuse kirjutamine küsimuste ja tugisõnade toel.</p> <p>Loovtöö skeemi, kaardi toel; fantaasialugu. Jutu ülesehitus: alustus, sisu ja lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutlemine.</p> <p><u>Õigekeelsus</u></p> <p>- Varasemale lisanduvalt keeleteadmised: täishäälikuühendi õigekiri, suluta kaashääliku pikkus ja õigekiri;</p> <p>- <i>k, p, t s-i</i> ja <i>h</i> kõrval; <i>i</i> ja <i>j</i> silbi alguses, <i>h</i> sõna alguses.</p> <p>Silbitamine, poolitamise üldpõhimõtted.</p> <p>- Lauseliik ja lõpumärk (jutustav e väit- ja küsilause).</p> <p>- Koma kasutamine liitlauses kirjutamisel <i>et, sest, aga,</i></p>

<ul style="list-style-type: none"> - teab peast võõrtähtedega tähestikku; - alustab lauset suure algustähega ja lõpetab punkti või küsimärgiga; - kasutab suurt algustähte inimeste ja loomade nimedes, tuttavates kohanimes; <ul style="list-style-type: none"> - kirjutab õigesti sõnade lõppu -d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?); - kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (20–25 sõna lihtlausetena) 	<p><i>kuid</i> puhul.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suur algustäht oma kooli ja tuttavates kohanimes. - Sõnade lõpu õigekiri –<i>d</i> (mida teed?), –<i>te</i> (mida teete?), –<i>sse</i>(kellesse? millesse?), –<i>ga</i> (kellega? millega?), –<i>ta</i> (kelleta? milleta?). <i>ma, sa, ta, me, te, nad</i> õigekiri. - Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (20–25 sõna lihtlausetena). - Kirjavea parandamine, kui veale tähelepanu juhitakse; kirjavea vältimine, kui veaohlikule kohale tähelepanu juhitakse.
<p>3. klass</p>	
<p>3. klassi lõpetaja õpitulemused</p>	<p>Õppesisu ja -tegevus</p>
<p>Suuline keelekasutus</p> <p><u>Kuulamine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - eristab häälikute pikkusi - kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi; - oskab koostada lihtsat skeemi, etteloetust leida olulisemaid mõisteid; - oskab loetust jutustada; <p><u>Kõnelemine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab; vastab küsimustele, 	<p>Suuline keelekasutus</p> <p><u>Kuulamine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk sulghääliku pikkusel. - Pikema suulise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine. Kaaslase ja õpetaja juhtnõotide kuulamine, nende järgi toimimine. - Ettelugemise kuulamine. Kaaslase ettelugemise hindamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana). Kuuldu ning nähtu kommenteerimine. Fakti ja fantaasia eristamine. - Õpetaja etteloetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa skeemi koostamine. - Kuuldu (muinasjutt, lühijutt lapse elust, proosa-, luule ja ainetekst), nähtu (lavastus, film) sisu ümberjutustamine. Dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja nende ütlustele. <p><u>Kõnelemine</u></p>

<p>kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid;</p> <ul style="list-style-type: none"> - vaatab sihivastusele, kirjeldab eesmärgipäraselt nähtut, eset, olendit, olukorda, märkab erinevusi ja sarnasusi; - avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta; - annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi; - jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskaemi ja küsimuste toel; mõtleb jutule alguse ja lõpu; - leiab väljendamiseks lähedase ja vastandtäheendusega sõnu; - esitab luuletust peast; 	<ul style="list-style-type: none"> - Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Selge häälduse jälgimine teksti esitades. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevuse, intonatsiooni) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses. - Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumise, tänamise) valik suhtlemisel. Suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine. Kõnelemine eri olukordades: vestlus tundmatuga, sh telefonitsi, klassi/kooli esindamine, võistkonda kutsumine, koostegevusest loobumine jms. - Sõnavara arendamine: sõnatäheenduse selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtäheendusega sõna leidmine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas. - Oma arvamuse avaldamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslase arvamuse küsimine. - Mõtete väljendamine terviklausetena ja sobiva sõnastusega (sõnavalik, mõtte lõpuleviimine). Küsimuste moodustamine ja esitamine ning neile vastamine. - Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal; aheljutustamine. - Sündmuste, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks. - Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmikas (mõtestatud) esitamine. - Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.
<p>Lugemine</p> <ul style="list-style-type: none"> - loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga; - töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel; - vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele 	<p>Lugemine</p> <ul style="list-style-type: none"> - Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus). - Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma

<p>küsimustele loetu kohta;</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja; - on lugenud läbi vähemalt neli eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust; - loeb nii häälega ja kui endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti; - teab nimetada mõnd lastekirjanikku. - eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu; - oskab leida tekstist õpitavaid keelendeid, sünonüüme ja ülekantud tähendusega sõnu, oskab kasutada õpiku sõnastikku - oskab kuuldu ja loetu kohta arvamust avaldada - tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja 	<p>lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Ladus ja automatiseerunud lugemine. Oma ja kaaslase lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemise klassitahvlilt ja vihikust.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jutustava ja kirjeldava teksti ning tarbe- ja teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra, sõnastiku, teate, eeskirja, retsepti, õpikuteksti, teatmeteose teksti, ajalehe- ja ajakirja ning muu meediateksti) lugemine. - Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses. - Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi. - Töö tekstiga: tekstist õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Õpiku sõnastiku iseseisev kasutamine. - Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine. Loetu põhjal temakohastele küsimustele vastamine. Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine, tegelaste iseloomustamine. - Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades. - Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt. - Tekstiliikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri
---	---

	- Kirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna.
<p>Kirjutamine</p> <p><u>Kirjatehnika</u></p> <p>- kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga;</p> <p>- kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrektselt paberile, vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt;</p> <p><u>Õigekiri</u></p> <p>- valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu;</p> <p>- märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; märgib kirjas õigesti käänd- ja pöörsõnade õpitud lõppe ja tunnuseid;</p> <p>- teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestik- järjestuses;</p> <p>- kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed;</p> <p>- kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (30–40 sõna);</p>	<p>Kirjutamine</p> <p><u>Kirjatehnika</u></p> <p>- Kirjutamise tehnika süvendamine, oma loetava käekirja kujundamine, kirjutamise kiiruse arendamine.</p> <p>Kirjutamisvilumuse saavutamine (õiged tähekujud ja proportsioonid, loetav käekiri, ühtlane kirjarida, kirjatöö nõuetekohane välimus, töö vormistamine). Teksti ärakiri tahvlilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi. Oma kirjavea parandamine. Etteütlemise järgi kirjutamine. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, ümbrik.</p> <p><u>Õigekiri</u></p> <p>- Tähestiku järjekord. Täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri. Täis- ja suluta kaashääliku pikkuse kordamine, sulghääliku pikkuse eristamine ja õigekiri. <i>k, p, t s-i</i> ja <i>h</i> kõrval. <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri (v.a võõrsõnades ja tegijanimedes). <i>h</i> sõna alguses. Sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses.</p> <p>- Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes, tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetustes.</p> <p>Poolitamise harjutamine. Liitsõna.</p> <p>- Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse</p>

<p>- koostab kutse, õnnitluse, teate, e-kirja; kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a. ümberjutustusi) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskaemi või kava toel.</p> <p>- piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi;</p>	<p>nimetava ning sse-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude õigekirjutus. Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus). Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma kasutamine loetelus; <i>et, sest, vaid, kuid, aga, siis, kui</i> puhul; sidesõnad, mis koma ei nõua.</p> <p>- Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (30–40 sõna). Oma kirjavea iseseisev leidmine.</p>
<p><u>Tekstiloomed</u></p> <p>- oskab koostada kirjalikku juttu pildiseerija, tugisõnade ja küsimuste abil; mõelda jutule algust ja lõppu</p>	<p>- Sõnavara: lähedase ja vastandtäheendusega sõna. Sõna ja tema vormide õigekirja ning tähenduse omandamine ja täpsustamine.</p> <p><u>Tekstiloomed</u></p> <p>- Lausete laiendamine ja sidumine tekstiks.</p> <p>- Tarbeteksti (ajaleheartikli, teate, nimekirja jne) kirjapanek.</p> <p>- Ümberjutustuse kirjutamine tugisõnade, skeemi, kaardi või kava toel.</p> <p>- Loovtöö kirjutamine (vabajutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu).</p> <p>Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus.</p> <p>- Sündmusest ja loomast kirjutamine.</p> <p>- Jutule alguse ja lõpu kirjutamine.</p> <p>- Kirja kirjutamine.</p> <p>- Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.</p>

Eesti keele ja kirjanduse ainekava II kooliastmes

Tartu Luterlik Peetri Kool

Aine üldkirjeldus

Eesti keele ja kirjanduse tundmisel on rahvusliku identiteedi ja rahvuskultuuri püsimisel keskne roll. Austus emakeele vastu ning selle valdamine kõnes ja kirjas loovad eelduse hooliva ja kultuurihoidva kodaniku sirgumisele.

4. klassis on eesti keel sarnaselt I kooliastmele integreeritud õppeaine, mis taotleb nii keele- kui ka kirjandusõpetuse eesmärgi. Õppevaldkonnad on suuline keelekasutus, lugemine ja kirjutamine. Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eraldi õppeained, kuid tugevasti lõimitud, arendades eri liiki tekstide kaudu sihipärase lugemise, suulise keelekasutuse ja kirjutamise oskust. II kooliastmes jaguneb õppeaine nelja valdkonda: **suuline ja kirjalik suhtlus, teksti vastuvõtt, tekstiloome ning õigekeelsus ja keelehoole.**

Suulise ja kirjaliku suhtluse õpetusega kujundatakse oskust silmast silma, telefoni, kirja ja meili teel ning internetikeskkonnas kahekesi või mitmekesi suhelda, tekste kokku võtta ja vahendada.

Teksti vastuvõtu õpetuses kujundatakse oskust tekste valida ja leida, eesmärgipäraselt lugeda ja kuulata, teadvustatakse kuulamis- ja lugemisstrateegiaid ning süvendatakse võimet teksti paremini mõista ning tekstile reageerida.

Tekstiloome õpetusega kujundatakse mitmekülgset ja eesmärgistatud eneseväljendusoskust, mille puhul inimene tajub olukorda ja adressaati ning suudab oma mõtteid vajaliku täpsusega ja tekstiliigile omases vormis väljendada ning edastada.

Õigekeelsuse ja keelehoolde õpetusega kujundatakse keeleteadlikkust ning teadmisi keelest. Õpilastes arendatakse oskust tänapäeva eesti kirjakeelt teadlikult kasutada, omandatakse teadmisi eesti kirjakeele ja murrete stiilirikkuse ning kirjavara mitmekülgse kohta.

Kirjanduse õppeaine jaguneb viide valdkonda: **lugemine, jutustamine, teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine, esitamine, omalooming.**

Kirjanduse eri liike ja žanre esindavad tekstid õppekirjandusse ja vabalugemiseks valitakse eesti ja väliskirjanike loomingust, arvestades järgmisi temavaldkondi:

a) *väärtused ja kõlblus.* Ausus enese ja teiste vastu. Iseenda ning teiste vajadused ja huvid. Minu hobid. Arusaamine heast ja halvast. Õiglus ja ebaõiglus. Kiiduväärne ja taunitav. Erinevus teistest. Tervis ja tulevik. Rikkuse ja vaesusega seotud probleemid. Kohustused ja vastutus.

b) *kasvukeskkond.* Kodu ja kool. Perekond. Kodu turvalisus. Üksteisest hoolimine, teineteise märkamine ja abistamine. Suhted lähedaste ja sõpradega. Sallivus.

c) *kultuur ja rahvussuhted.* Rahvuskultuuri eripära ja olulisus rahvale. Kodukoha kultuuripärand, lood, laulud, kultuurikandjad. Murded, traditsioonid ja sündmused. Kultuuriinimesed kui eesti rahvuskultuuri tutvustajad ja hoidjad. Lugupidav suhtumine ja käitumine eri kultuuride suhtes. Külalislahkus. Kodanikuühiskond ja algatusvõime.

d) *mängiv inimene*. Ringmängud ja mängulust. Sõnamängud. Teatri võlumaailm. Leidlik probleemide lahendamine. Iluelamused. Loominguline koostöö. Mängult ja päriselt. Põhjendatud ja põhjendamata risked.

e) *keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng*. Loodus ja selle hoidmine, austus looduse vastu. Lemmikloomad ning vastutus nende eest.

f) *teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon*. Avastamisrõõm ja õpikogemused. Tänapäevased teabe otsimise ja edastamise võimalused. Internet kui silmaringi avardaja ning infoallikas. Internet kui ohuallikas. Film ja foto kui hetke ning ajaloo jäädvustajad.

Vastavalt kooli õppekavale kasutatakse II ja III kooliastmes **lõimitud aineõpetust**. Ainetevahelise lõimingu aluseks on kooli väärtuskasvatus. Lõimingu teemaks on igakuine fookusväärtus, millest lähtuvalt koostatakse klassidele aineõpetajate ja kooli juhtkonna poolt lõimingu trimestrikava. Trimestrikava täitmist arutatakse igakuistel aineõpetajate koosolekutel. Väärtuspõhiselt lõimitud aineõpetuse eesmärgiks on õpetada lapsi seostama erinevaid teadmisi, oskusi ja väärtusi üksteist toetavalt.

Eesti keele tundide arv nädalas: 4. klass – 5 tundi, 5. klass – 3 tundi,
6. klass – 3 tundi.

Kirjanduse tundide arv nädalas: 5. klassis – 2 tundi, 6. klassis – 2 tundi.

Hindamine

Hindamise eesmärk on eelkõige toetada õpilase arengut ja õpimotivatsiooni. Kõige olulisem on näidata, kuidas õpitu praegu ja tulevikus õpilase enda eluga seotud on – kuidas õpitud kasutada saab. Hinnates kasutatakse sõnalisi hinnanguid, mis toovad esile õpilase tugevused ja edusammud. Õpilane annab ise oma tööle hinnangu ja saab õpetaja juhendamisel kaaslaselt tagasisidet. Õppetöö vältel tuuakse esile oskused ja teadmised, mis on hästi omandatud ja mille omandamiseks peab veel tööd tegema. Teemapõhisest lõimingu lähtuvalt hinnatakse ühe teemaajavahemiku lõppedes kõigi ainete ühist õpitulemust või praktilist tööd.

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Teise kooli astme lõpuks õpilane

- 1) tunneb õpitud tekstiliike ning nende kasutamise võimalusi;
- 2) oskab teha kuuldust ja loetust kokkuvõtet nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 3) oskab koostada õppetöök ja eluks vajalikke tekste ning neid korrektselt vormistada;
- 4) tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe ja esineb suuliselt;
- 5) suhtleb eesmärgipäraselt ja valib kontekstile vastava suhtluskanali, kuulab eesmärgistatult;
- 6) tunneb eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- 7) oskab kasutada ÕSi ja interaktiivseid õigekeelsusallikaid.

Kirjanduse õppeaines õpilane:

- 1) loeb eakohast eri žanris väärtkirjandust, kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendab lugejaoskust;
- 2) loeb ladusalt ja ilmekalt jõukohase keerukusega teksti ning mõistab seda;
- 3) oskab tutvustada loetud teoste sisu ja tegelasi, arutleda tegelassuhete ja probleemide üle, sealhulgas võrrelda tegelaste ning enda väärtushoiakuid ja huvisid;
- 4) oskab teksti- või elamuspõhiselt jutustada ja loetu üle arutleda;
- 5) kirjutab nii jutustavaid kui ka kirjeldavaid omaloomingulisi töid, väljendades end korrektselt;
- 6) oskab vajaliku teavet hankides kasutada eri allikaid, sealhulgas sõnaraamatuid ja internetti.

Õpitulemused ja õppesisu

Eesti keel

4. klass

4. klassi õpilase õpitulemused	Õppesisu- ja tegevused
<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <ul style="list-style-type: none"> - eristab hääliku pikkuseid; - kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi; - väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes; - esitab kuuldu ja nähtu kohta küsimusi; - väljendab oma arvamust, annab infot edasi selgelt ja ühemõtteliselt; - leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi; 	<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hääliku pikkuse harjutused. - Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. - Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine. - Tekstide kriitiline kuulamine (fakti ja fantaasia eristamine jms). - Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis. Vestlus etteantud teema piires; - eritüübiliste küsimuste moodustamine (nt intervjuu tegemiseks). - Oma arvamuse avaldamine, seisukoha põhjendamine, kaaslaste arvamuse küsimine. - Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Fakt ja arvamus. - Küsimustele vastamine, esitus, tutvustus. - Erinevate käitumisviiside ja koostöövormide võrdlemine. - Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste

<ul style="list-style-type: none"> - kasutab sõnastikke ja teatmeteoseid; - esitab peast luuletuse või rolliteksti; - oskab teha kuuldu ja loetu kohta nii suulist kui ka kirjalikku kokkuvõtet. 	<p>leidmine.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine. - Lisateabe otsimine. - Sõnavara avardamine ja täpsustamine, töö sõnastikega. - Dialoogi ja dramatiseeringu koostamine ja esitamine. Pantomiim. Rollimäng. Erinevate strateegiatega kasutamine kõneülesannetes (nt võrdlemine, kirjeldamine). - Lavastuse, kuuldu proosa, luule ja ainetekstide sisu ümberjutustamine. - Kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine. Kuuldud teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel. - Annab lühidalt edasi kuuldu sisu.
<p>Teksti vastuvõtt</p> <ul style="list-style-type: none"> - loeb eakohast teksti ladusalt ja mõtestatult; - mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti; - otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse; - vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta küsimusi; 	<p>Teksti vastuvõtt</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine; lugemist hõlbustavad võtted. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine. - Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad). - Tööjuhendi lugemine. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, tabel, skeem, kaart jm). Tekstide võrdlemine etteantud ülesande piires. - Töö tekstiga: tundmatute sõnade tähenduse selgitamine. - Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Kujundlik keelekasutus. - Küsimustele vastamine tekstinäidetega või oma sõnadega, märkmete tegemine loetu põhjal, märksõnaskeemi, küsimuste

<p>sündmusest;</p> <ul style="list-style-type: none"> - kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit, inimest; - kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adreessadile; - kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskaemi või kava toel; - teeb oma tekstiga tööd. 	<p>jutustamine, kirjeldamine.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. - Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). - Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Õige hingamine ja kehahoid. - Esemel, olendil, inimesel kirjeldamine. <p>Iseloomulike tunnuste esitamine.</p> <p>Jutustus pildi või pildiseeria põhjal, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu, kirjeldus, seletus, tarbetekstid (juhend, teade), ajakirjandustekstid (uudis, intervjuu, pildi allkiri, kuulutus, reklaam).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, sündmuste kaart, pilt, rollimäng jne), teksti eri versioonide kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine.
<p>Õigekeelsus ja keelehoole</p> <ul style="list-style-type: none"> - teab eesti keele kohta teiste keelte seas; - märgib kirjas õigesti lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja kaashäälikuid; - märgib sõnades õigesti kaashäälikuühendit; - kirjutab sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; 	<p>Õigekeelsus ja keelehoole</p> <p><u>Keele üldteemad</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. <p><u>Häälikuõpetus ja õigekiri</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend. - Kaashäälikuühendi õigekiri. g, b, d s-i kõrval (nt jalgsi, kärbsed). h õigekiri. i ja j õigekiri (tegijanimi). Tutvumine gi- ja ki-liite õigekirjaga. - Õppetegevuses vajalike võõrsõnade

<ul style="list-style-type: none"> - poolitab sõnu (õpitud reeglite piires); - kirjutab suure algustähega isiku ja kohanimed ja väikse algustähega õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused; - kasutab õpitud keelendeid nii kõnes kui kirjas vastavalt olukorrale, jälgib oma tekstis õpitud ortograafiareegleid; - kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti. - leiab vead enda ja kaaslaste kirjutistes õpitud keelendite piires; parandab abi toel oma vead; - tunneb ära liitsõna; - pöörab tegusõnu olevikus; - moodustab ainsust ja mitmust, olevikku ja minevikku. - oskab kirjavahemärgistada lihtlauset. 	<p>tähendus, hääldus ja õigekiri.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). - Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri. - Nimi ja nimetus. Isiku- ja kohanimed, ametinimetused ja üldnimetused. - Eakohase teksti eksimatu ära kirjutamine tahvlilt. - Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (40–60 sõna). - Oma kirjavea iseseisev leidmine. <p><u>Sõnavaraõpetus</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Sünonüümid. Antonüümid. <p>Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhisõna, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.</p> <p><u>Vormiõpetus</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Nimisõna. Omadussõna. Asesõna. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. <p><u>Lauseõpetus</u></p> <p>Lause. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine. Otsekõne ja saatelause.</p>
--	--

5. klass

5. klassi lõpetaja õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <ul style="list-style-type: none"> - valib juhendamise toel suhtluskanali. Peab 	<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <ul style="list-style-type: none"> - Keelekasutus erinevates

<p>sobivat telefoni- ja meilivahetust;</p> <ul style="list-style-type: none"> - esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid; - võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt kokku ja vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis; - leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi; - õpilane rikastab oma sõnavara erinevate võimaluste kaudu: sünonüümid, antonüümid, võõrsõnad, laensõnad, tehissõnad, sõnade liitmine ja tuletamine, släng, murre 	<p>suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuuldust ja loetust kavapuntide põhjal kokkuvõtte tegemine, asjakohaste küsimuste esitamine. - Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, tulemuste lihtsam esitamine. - Sõnade tuletamine, liitmine, tehissõnade moodustamine.
<p>Teksti vastuvõtt</p> <ul style="list-style-type: none"> - loeb ja kuulab isiklikust huvist ning õppimise eesmärkidel nii huvivald-kondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste; - rakendab tuttavat liiki teksti lugemisel ja kuulamisel eri viise ja võimalusi; 	<p>Teksti vastuvõtt</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eesmärgistatud lugemine, lugemist hõlbustavad võtted. - Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart). - Tööjuhendi lugemine. Kava, mõttekaart, joonis jm visualiseerivad vahendid. - kokkuvõtte konkreetsest materjalist (õppetekst, arutlus). Kuuldu konspekterimine. - Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine. - Visuaalselt esitatud info (foto, joonis, graafik) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.
<p>Tekstiloom</p> <ul style="list-style-type: none"> - jutustab, kirjeldab, arutleb suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid 	<p>Tekstiloom</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumustest jutustamine ning kirjutamine.

<p>korrekselt;</p> <p>- esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne);</p>	<p>Jutustuse ülesehitus.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ümberjutustamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, valikuline. Minavormis jutustamine. - Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. - Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. - Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine. - Arutlemine. Probleemide nägemine vaadeldavas nähtuses. Põhjuse ja tagajärje eristamine. - Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. - lühiettekande esitamine.
<p>Õigekeelsus ja keelehoole</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunneb eesti keele häälikusüsteemi; - järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid; <p>- oskab sõnade tähendusi ning õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest, sõna- ja käsiraamatutest;</p> <p>- teab eesti keele sõnaliike ja -vorme;</p>	<p>Õigekeelsus ja keelehoole</p> <p><u>Häälikuõpetus ja õigekiri</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. - Täis- ja kaashäälikuühend. <p>Kaashäälikuühendi õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).</p> <p><u>Sõnavaraõpetus</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused. Sõnavara avardamine ja täpsustamine. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist). <p><u>Vormiõpetus</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad ja muutumatud sõnad. Tegusõna. Tegusõna ajad:

<p>- kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust;</p> <p>- moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid;</p> <p>- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates.</p>	<p>olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis.</p> <p>Käändsõna. Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ja tähendus. Õige käände valik sõltuvalt lause kontekstist.</p> <p>Ainsus ja mitmus.</p> <p><u>Lauseõpetus</u></p> <p>- Lause. Alus ja öeldis. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlause. Koondlause kasutamine tekstis. Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine.</p> <p><u>Muud õigekirja teemad</u></p> <p>- Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed.</p>
--	--

6. klass

6. klassi lõpetaja õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <p>- valib juhendamise toel suhtluskanali; peab sobivalt telefoni ja mobiilivestlusi, kirja ja meilivahetust;</p> <p>- võtab loetut ja kuuldot lühidalt kokku nii suulises kui ka kirjalikus vormis;</p> <p>- leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi.</p>	<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <p>- (E-)kirja kirjutamine.</p> <p>- Klassivestluse pidamine, diskussioon.</p> <p>- Telefonivestlus: alustamine, lõpetamine.</p> <p>- Suhtlemine virtuaalkeskkonnas: eesmärgid, võimalused, ohud (privaatse ja avaliku ala eristamine).</p> <p>- Arvamuse avaldamine, põhjendamine paaris või rühmatöö käigus, kõnejärg.</p> <p>Kaaslase parandamine, täiendamine.</p> <p>Arvamuse tagasivõtmine, kaaslasega nõustumine, kaaslase täiendamine,</p>

	<p>parandamine.</p> <p>Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine.</p>
<p>Teksti vastuvõtt</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunneb tavalisi tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi; - võrdleb tekste omavahel, esitab küsimusi ja arvamusi ning teeb lühikokkuvõtte; - kasutab omandatud keele ja tekstimõisteid tekstide tõlgendamisel ja seostamisel; - rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates. 	<p>Teksti vastuvõtt</p> <ul style="list-style-type: none"> - Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid, eesmärgistatud kuulamine/vaatamine. - Oma sõnadega kokkuvõtte tegemine. - Saatekava, trükiajakirjandus, pressifoto, karikatuur, pildiallkiri. - Teabegraafika, reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam. - Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid. - skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist, hinnakirjast andmete kirjanek ja seoste väljatoomine.
<p>Tekstiloom</p> <ul style="list-style-type: none"> - leiab juhendamise toel tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ja internetist; - avaldab viisakalt ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikus vormis; - tunneb esinemise ettevalmistuse põhietape; - tunneb kirjutamisprotsessi põhietape; - kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju (ka ekirju ja sõnumeid), oskab leida ja täita 	<p>Tekstiloom</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamaid võtteid. Lisateabe otsimine. Erinevatest allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest, selle väljakirjutamine. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega, selle rakendamine konkreetsest tööülesandest lähtuvalt. - Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Teksti loomine pildi ja näitmaterjali põhjal. Fakt ja aramus. Kiri, ümbriku vormistamine. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika. - Lühiettekanne, esitlus Internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. - Kirjutamise protsess: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine,

<p>lihtsamaid planke ja vorme;</p> <p>- kasutab omandatud keele ja tekstimõisteid tekste luues ja seostades;</p>	<p>tagasiside saamine.</p> <p>Kirjandi ülesehitus: sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus, mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine.</p>
<p>Õigekeelsus ja keelehoole</p> <p>- tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpjuhte ja lihtvormide kasutust, järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;</p> <p>- leiab ja kontrollib „Eesti õigekeelsussõnaraamatust“ sõna tähendust ja õigekirja;</p> <p>- moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;</p>	<p>Õigekeelsus ja keelehoole</p> <p><u>Üldteemad</u></p> <p>- Kirjakeel, argikeel ja murdekeel.</p> <p><u>Häälikuõpetus ja õigekiri</u></p> <p>- g, b, d si kõrval. h õigekiri. i j a j õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad). gi ja kiliite õigekiri. Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel.</p> <p>f i ja š õigekiri.</p> <p>- Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri.</p> <p>- silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).</p> <p><u>Sõnavaraõpetus</u></p> <p>- Kirjakeelne ja kõnekeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng.</p> <p>Sõna tähenduse ja õigekirja leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu kui ka veebivariandist).</p> <p><u>Vormiõpetus</u></p> <p>Nimisõnade kokku ja lahkukirjutamine.</p> <p>Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. lik ja ne liiteliste omadussõnade käänamine ja õigekiri. Omadussõnade võrdlusastmed.</p> <p>Võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade tuletusliited. Omadussõnade kokku ja lahkukirjutamine (ne ja lineliitelised omadussõnad).</p> <p>Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi ja järgarvsõnade kokku ja</p>

	<p>lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ja numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis. Asesõnade käänamine ja kasutamine.</p> <p>Sõnaraamatute kasutamine käandsõna põhivormide kontrollimiseks.</p> <p><u>Lauseõpetus</u></p> <p>- Liitlause. Lihtlausete sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine.</p> <p>Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ja järel.</p> <p>Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi. Üte ja selle kirjavahemärgid.</p> <p><u>Muud õigekirja teemad</u></p> <p>- Algustäheõigekiri: ajaloosündmused; ametinimetused ja üldnimetused; perioodikaväljaanded; teoste pealkirjad. Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri, lühendite lugemine.</p>
--	---

Kirjandus

5. klass

5. klassi lõpetaja õpitulemused	Õppesisu- ja tegevus
<p>Lugemine</p> <p>- on läbi lugenud vähemalt neli eakohast erinevasse žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut);</p> <p>- loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult ning väärtustab lugemist;</p>	<p>Lugemine</p> <p>- Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemislust.</p> <p>- Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine.</p> <p>- lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Eesmärgistatud</p>

<p>- jagab oma lugemiskogemust.</p>	<p>ülelugemine. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.</p> <p>- Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele.</p> <p>- Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine ning ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>
<p>Jutustamine</p> <p>- jutustab tekstilähedaselt kavapunktide või märksõnade toel;</p> <p>- jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;</p> <p>- jutustab piltteksti põhjal ning selgitab selle sisu.</p>	<p>Jutustamine</p> <p>- Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi ja märksõnade toel. Aheljutustamine.</p> <p>- Jutustamine piltteksti (foto, illustratsiooni, karikatuuri, koomiksi) põhjal.</p>
<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine</p> <p><u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u></p> <p>- vastab teksti põhjal fakti- ja järeldamis- ja analüüsiküsimustele;</p> <p>- avaldab arvamust teose kohta;</p> <p>- kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;</p> <p>- kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi;</p>	<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine</p> <p><u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u></p> <p>- Teksti põhjal küsimustele vastamine (fakti-, analüüsi- ja hinnanguküsimused)</p> <p>- Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.</p> <p>- Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.</p> <p>- Teose tegelaste, nende suhete, sündmuste, miljöö jm teose puhul olulise kirjeldamine ja lihtsakoeline analüüs. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine.</p>

<p>- kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused;</p> <p>- leiab teksti keskset mõtet, sõnastab loetud teose teema ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;</p> <p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u></p> <p>- selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust;</p> <p>- mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;</p> <p><u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u></p> <p>- eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus, anekdoot), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu, (muinasjutt, muistend, pajatus, naljand) poploori liike, nimetab nende tunnuseid;</p>	<p>- Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausetega ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine.</p> <p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u></p> <p>- Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine.</p> <p>Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine.</p> <p>- Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.</p> <p><u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u></p> <p>- Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse võrdlev ning eristav seostamine tänapäeva elunähtustega.</p> <p>- Koomilise leidmine tekstist. Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Luuleteksti tõlgendamine.</p>
<p>Esitamine</p> <p>- esitab peast luuleteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.</p>	<p>Esitamine</p> <p>- Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?). Esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.</p> <p>- Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine.</p> <p>- Korrektnes kehahoid, hingamine ja diktsioon.</p>
<p>Omalooming</p> <p>- kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sh kirjeldava ja</p>	<p>Omalooming</p> <p>- Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse</p>

<p>jutustava teksti.</p>	<p>ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Eseme, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse ning tunnete kirjeldamine.</p> <p>- Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.</p> <p>- Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: seiklus või fantaasiajutu; mälestusloo; ette antud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, luuletuse põhjal samasisulise jutu; algustähekordustega naljaloo; looduskirjelduse, loomtegelase või kirjandusliku tegelase kirjelduse; teose või kujuteldava tegelase päevikulehekülje, sündmustiku või tegelasega seotud kuulutuse, loo sündmustiku edasiarenduse, loole uue või jätkuva lõpu või muud sellist.</p>
--------------------------	--

Kirjandus

6. klass

6. klassi lõpetaja õpitulemused	Õppesisu- ja tegevus
<p>Lugemine</p> <ul style="list-style-type: none"> - on läbi lugenud vähemalt kuus eakohast erinevasse žanrisse kuuluvat väärtikirjandusteost (raamatut); - loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult ning väärtustab lugemist; 	<p>Lugemine</p> <ul style="list-style-type: none"> - Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemislust. - lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. - lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.

<p>- tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi ning kõneleb oma lugemiskogemusest.</p>	<p>- Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. - Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine ning ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>
<p>Jutustamine</p> <p>- jutustab tekstilähedaselt kavapunktide või märksõnade toel;</p> <p>- jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;</p> <p>- jutustab piltteksti põhjal ning selgitab selle sisu.</p>	<p>Jutustamine</p> <p>- Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Aheljutustamine. - Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. - Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. - Fantaasialoo jutustamine.</p>
<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine</p> <p><u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u></p> <p>- koostab teksti kohta eri liiki küsimusi;</p> <p>- vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;</p> <p>- koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu;</p> <p>- järjestab teksti põhjal sündmused ning määrab nende toimumise aja ja koha;</p> <p>- kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalnormidest, ning võrdleb iseenast mõne tegelasega;</p>	<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine</p> <p><u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u></p> <p>- Küsimuste koostamine: mälu ehk faktiküsimused, fantaasiaküsimused.- Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti järgi oma sõnadega ning peast.</p> <p>- Illustratiivsete näidete (nt tsitaatide, iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Detailide kirjeldamine. - Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.</p> <p>- Lõikude kesksete mõtete otsimine ja</p>

- leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte;
- arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ning põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
- otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

- tunneb ära ja kasutab tekstides epiteete, võrdlusi ning algriimi;
- seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust;
- mõtestab luuletuse tähendust, tuginedes iseenda elamustele ja kogemustele.

- peamõtte sõnastamine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine.
- Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.
- Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste ning lugemismuljete sõnastamine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest ning oma sõnavara rikastamine.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

- Epiteedi ja võrdluse äratundmine ning kasutamine. Valmi mõistukõnest arusaamine. Lihtsamate sümbolite seletamine. Tegelaskõne varjatud tähenduse mõistmine.
- Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine, selle võrdlev ning eristav seostamine tänapäeva elunähtustega.
- Koomilise leidmine tekstist. Riimide leidmine ja loomine.
- Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Algriimi leidmine rahvalauludest. Algriimi kasutamine oma tekstis. Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.
- Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine
- Rahvalaulu olemus.
- Luuletuse vorm: salm. Seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse tunnused. Valmi tunnused. Koomiline ja mittekoomiline.

<p><u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u></p> <p>- seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi, muinasjutu, kõnekäänu, vanasõna, seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse olemust;</p> <p>- oskab teost mõtestada tegelaste ja tegevuse kaudu.</p>	<p>Päevik kui ilukirjandusliku teose vorm. Animafilmi olemus.</p> <p>- Teose teema ja idee. Probleemi olemus. Pea ja kõrvaltegelane, tüüptegelane. Tegelastevahelise konflikti olemus.</p>
<p>Esitamine</p> <p>- esitab peast luuletuse, lühikese proosa või rolliteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.</p>	<p>Esitamine</p> <p>- Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ning kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina). Rollimäng, rolliteksti esitamine.</p>
<p>Omalooming</p> <p>- oskab juhendamise abil koostada teemamappi; valib sobiva vormi ja vormistab vastavalt juhisele.</p> <p>- kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sh kirjeldava ja jutustava teksti.</p>	<p>Omalooming</p> <p>- Teemamapp tänapäeva kultuurinähtuste või kultuurilooliste isikute kohta. Teemamapi vorm (mapp, karp, CD vms), sisu ja vormistamine.</p> <p>- Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid:</p> <p>1) loomamuinasjutu, imemuinasjutu, tekke või seletusmuistendi, hiiu või vägilasmuistendi, seiklus või fantaasiajutu, mälestusloo; 2) vanasõna(de) või kõnekäändude põhjal jutukese, ette antud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, luuletuse põhjal samasisulise jutu; algustähekordustega naljaloo; 3) looduskirjelduse, loomtegelase või kirjandusliku tegelase kirjelduse; teose või</p>

	<p>kujuteldava tegelase päevikulehekülje, sündmustiku või tegelasega seotud kuulutuse, loo sündmustiku edasiarenduse, loole uue või jätkuva lõpu, tegelastevahelise dialoogi, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasrühmale või muud sellist.</p> <p>- Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang.</p> <p>Eseme, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse ning tunnete kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine.</p> <p>Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus.</p> <p>Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.</p>
--	---

Eesti keele ja kirjanduse ainekava III kooliastmes
Tartu Luterlik Peetri Kool

Eesti keele üldkirjeldus ja eesmärgid

III kooliastmes jätkub **eesti keele** kui riigikeele süvendatud õppimine iseseisava ainaena.

Põhikooli lõpetaja:

- tähtsustab ja väärtustab eesti keelt riigikeelena ning kasutab korrektset eesti keelt nii suuliselt kui ka kirjalikult ametlikes olukordades;
- loeb eri liike tekste ja oskab neid analüüsida ja vajadusel koostada. Arutleb nii kirjalikult või suuliselt ning põhjendab oma seisukohti;
- kasutades tänapäevaseid IKT vahendeid, leiab vajalikku teavet meediast ja internetist, hindab seda kriitiliselt ning kasutab sihipäraselt;
- teab, kust leida õigekeelsusabi ja kasutab seda.

Suuline ja kirjalik suhtlus

Põhikooli lõpetaja:

- valib sobiva suhtluskanali, peab sobivalt telefonivestlusi ning asjalikku kirja- ja meilivahetust;
- käsitleb koos partneri või rühmaga sihipäraselt eakohaseid teemasid ning lahendab probleemülesandeid, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;

- algatab, arendab, tõrjub ja katkestab nii suhtlust kui ka teemasid; väljendab oma seisukohti ning sõnastab vajaduse korral oma eriarvamuse;
- esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;
- teeb loetust/kuuldust asjakohase kokkuvõtte ja esitab selle kirjalikult või suuliselt.

Teksti vastuvõtt

Põhikooli lõpetaja:

- tunneb ja vajadusel loob peamisi tekstiliike (tarbe-, teabe- ja meediažanre) ja nende põhijooni ning kasutamise võimalusi;
- loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;
- teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist;
- suudab teha järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust;
- teabpeamisimõjutusvahendeid;
- seostabomavahelteksti, sedatoetavattabelit, pilti ja heli;
- reageerib tekstidele sihipäraselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning sobivas vormis: võrdleb tekste omavahel, osutab, mis tekstis on jäänud arusaamatuks, esitab küsimusi, vahendab ja võtab kokku, kommenteerib, esitab vastuväiteid, loob tõlgendusi ja esitab arvamusi ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega;
- kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendades, tekste seostades ning tekstile reageerides.

Tekstiloom

Põhikooli lõpetaja:

- leiab tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist; valib kriitiliselt oma teabeallikaid ning osutab nendele sobivas vormis;
- tunnebesinemiseettevalmistuse ja kirjutamiseprotsesseningkohandabneidomaeesmärkidele;
- esineb (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikest ettekannet ja kõnet);
- kirjutab eesmärgipäraselt ning esitab suuliselteri liiki tekste: referaati, kirjandit; kommentaare ja aramusavaldusi; elulugu, avaldusi, seletuskirju ja taotlusi; vormistab tekstid korrekselt;
- seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga ning teiste tekstidega; vahendab kuuldu ja loetud tekste sobiva pikkuse ning täpsusega, allikale viidates;
- põhjendab ning avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ning seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
- kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades.

Õigekeelsus ja keelehoole

Põhikooli lõpetaja:

- väärtustab eesti keelt kui eesti kultuuri üht alustala;

- tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides;
- järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid; oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest ning sõna- ja käsiraamatutest; kasutab arvuti õigekirjakorrektorit; leiab oma sõnavara rikastamiseks keeleallikatest sõnade kontekstitähendusi, kasutusviise ja mõistesuhteid;
- teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme ning lauseehituse peajooni; tunneb keelendite stiiliväärtust; oskab keelendeid tekstis mõista ning kasutada;
- teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni; kasutab tekste koostades tavakohast ülesehitust ning vormistust;
- eristab suulist ja kirjalikku keelevormi, eristab kirjakeelt argikeelest;
- teab
- eesti keele põlvnemist ja murdeid ning kirjakeele arengu põhietappe;
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsis ja hinnates.

Õpitulemused ja õppesisu klassiti

7. klassi lõpetaja õpitulemused

Õppesisu ja tegevused

Suuline ja kirjalikusuhtlus

- Õpilane valib vastavalt eesmärgile sobiva suhtluskanali.
- Peab keeleliselt ja vormiliselt korrektset ning viisakat kirja- ja meilivahetust. Eristab era- ja ametlikkusuhetlust.
- Esitab kuuldu ja loetukohtaküsimusi. Teeb kuuldu ja loetupõhjal järelalus ning annab hinnanguid. Kommenteerib.
- Õpilane eristab fakti ja arvamust.
- Kirjutab võiesitabloetust/kuuldust kokkuvõtte, kaskirjalikult võisuuliselt.

Suuline ja kirjalikusuhtlus

- Õpilane on tuttav erinevates suhtluskanalites ja nende eripäradega. Kirjutab korrektselt ja nõuetevastavalt e-kirja, peaviiisakatelefonil- või videokõnet.
- Teab, kuidas end ametlikus suhtluses erisuhetluskanalites jätta korrektselt ja viisakalt mulje.

- Õpilane tunneberiteksiliike järgib kaasaakameediatekstide analüüsimisel. Fakti ja arvamuse erinevus. Kommenteerimine.

Lõiming

Meedia- ja suhtlusõpetus

Kuidas käib suhtlusmeedias? Suhtlusmeediaerikanalites, sh sotsiaalmeedia, trükimeedia jt.

Ajalugu, kirjandus: kokkuvõtetetegemine, loetuanalüüsimine ja kommenteerimine.

Tehnoloogiaõpetus: turvalinesuhtlus ja tehnilistevahendite valiksuhtluseks.

Tekstivastuvõtt

- Sõna ja pilt. Meediatekstid.
- Loeb tabelist, skeemist, jooniselt, pildilt jms vajalikku infot välja ning seostab seda tekstiga.
- Õpilane võrdleb tekste omavahel: eristab kvaliteetajakirjandust meelelahutuskirjandusest.
- Teeb endale selgeks arusaamatuks jäänud ja esitab küsimusi.
- Vahendab teksti ja kommenteerib, esitab vastuväiteid, loob tõlgendusi ja esitab arvamusi ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega.

Teksti vastuvõtt

Meedia olemus ja eesmärgid. Meediatekstide tunnused ja peamised meediakanalid.

Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia.

Fakti ja arvamuse eristamine.

Meediatekstide põhiliigid: uudislugu, arvamislugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus. Uudisloo ülesehitus ja pealkiri. Arvamusloo ülesehitus ja pealkiri

Õpilane mõistab illustreeriva ja näitlikustava materjali rolli (meedia)teksti kõrval seda lugedes ja tõlgendades.

Lõiming

Ühiskonnaõpetus, ajalugu: meedia võim ja propaganda.

Kirjandus: ei tekstiliigid ja nende lugemine.

Kunst ja muusika: pildi- ja helikeele tõlgendamine, teksti täiendav või loov funktsioon.

Tekstiloome

- põhjendab ja avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis
- kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades
- valmistab ette, kirjutab eesmärgipäraselt ja esitab suuliselt eri tüüpi tekste (jutustav, kirjeldav, referaat); vormistab tekstid korrektselt

Tekstiloome

Kiri. Uudis. Reportaaž. Arvamus. Kirjeldus. Referaat.

Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik.

Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires.

Uudisloo kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest. Uudisloo pealkirjastamine.

Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine.

Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted. Teksti arvutitöötlus.

Arvamusloo suuline ja kirjalik kommenteerimine: isikliku seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.

Lõiming

Meedia- ja suhtlusõpetus, kirjandus: kuidas kirjutada ja avaldada tekste meedias.

Õigekeelsus ja keelehoole

- eristab kirjakeelt argikeelest
- teab eesti keele murdeid
- järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid
- leiab õigekirjajuhised veebiallikatest, sõna- ja käsiraamatutest
- teab eesti keele häälikusüsteemi
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsid ja hinnates
- teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni
- kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust.
- teab eesti keele sõnaliike ja -vorme
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes

Õigekeelsus ja keelehoole

Üldteemad

Kirjakeel ja argikeel. Eesti keele murded. Oskussõnavara. Sõnadeta suhtlemine.

Häälikuõpetus ja õigekiri

Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtriku häälikuõigekirjaga sõnad. Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtrike võõrsõnade õigekiri. Silbitamine, pikk ja lühike silp. Õigehääldus: rõhk ja välde. Välte ja õigekirja seosed. ÕS-ist (nii veebi- kui ka raamatuvariandist) õigekirja ja õigehäälduse kontrollimine.

Sõnavaraõpetus

Sõna ja tähendus, sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid. Homonüümid ja veahtlikud paronüümid.

Vormiõpetus ja õigekiri

Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ja muutumatud sõnad (määr-, kaas-, sideja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses.

Astmevaheldus. Laadi ja vältevaheldus Tegusõna astmevaheldus: veahtlikud tegusõnad ja sõnavormid. Käändsõna astmevaheldus: veahtlikud käändsõnad ja sõnavormid.

Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käändelised vormid. Õige pöördevormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Liit-, ühend- ja väljendtegasõna.

Tegusõna kokku- ja lahkukirjutamine.

Käändsõnad. Käänetevahelised seosed ja veahtlikud käändevormid. Õige käändevormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul.

Omadussõna võrdlusastmed: veahtlikud sõnad. Käändsõna kokku- ja lahkukirjutamine. Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad. Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine.

Lõiming

Matemaatika: arvsõnade õigekiri.

Keeled: keeltevahelised kontaktid, sõnavara, eri keelte süsteemid ja seosed, võõrkeelte mõjud.

8. klassi lõpetaja õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
Suuline ja kirjalikusuhtlus	Suuline ja kirjalikusuhtlus
<ul style="list-style-type: none"> - Õpilanepeabkorrektset ja viisakattelefoni- ja videovestlust - käsitlebkoospartnerivõirühmagasihipära selteakohaseidteemasidninglahendabprobleemülesandeid, kasutadessobivaltkassuulistvõikirjalikku keelevormi	Suhtlusolukord, suhtlusolukorrakomponendid, suhtluspartnerid. Erinevatessuhtlusolukordadesosalemine. Suhtlusolukorragaarvestamine. Suhtlemiselpartneriarvestamine. Suulisesuhtlemisetavadeestikeeles: pöördumine, tervitamine, telefonivestlus.

<ul style="list-style-type: none"> - algatab, arendab, tõrjub ja katkestabniisuhtlustkuikateemasid - väljendabomaseisukohti ja sõnastabvajaduselomaeriarvamuseteebe ttepanekuid, esitab omapoolseid põhjendusi, annabvajadusellisateavet 	<p>Suhtleminerühmas, sõnasaamine, kõnejärjehoidmine.</p> <p>Rühmatöökäigusarvamuseavaldamine ja põhjendamine. Diskussioon. Kompromissileidmine, kaaslaseõeldu/ tehtutäiendamine ja parandamine. Kaaslasetoolepõhjendatudhinnanguandmine. Suulisearutelutulemustekirjaliktalletamine. Väitlus, väitlusereeglid</p>
<p>Teksti vastuvõtt</p> <ul style="list-style-type: none"> - orienteerub tekstimaailmas: tunneb olulisi tekstiliike(peamisi tarbe-, teabe-,meedia- ja reklaamižanreid),nende põhijooni jakasutusvõimalusi - teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist - eristab tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamtekstide stiile üksteisest, argisuhtluse ja ilukirjanduse stiilist; <p>• teabpeamismõjutusvahendeid;</p>	<p>Tekstivastuvõtt</p> <p>Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamižanrid), nende eesmärgid.Tekstivastuvõtmiseviisid. Eri liiki tekstidelugemine ja võrdlemine.</p> <p>Kõnekuulamine, märkmete tegemine, konspekterimine. Kõne põhjalküsimusteesitamine. Tekstistolulisemateabe ja probleemideleidmine, tekstist kokkuvõttetegemine. Reklaamtekst, reklaamtekstide eesmärk ja tunnused. Reklaami keel. Kriitiline lugemine. Avalik ja varjatud mõjutamine. Peamised keelelised mõjutamisvõtted, demagoogia.</p> <p>Meediaeetika kesksed põhimõtted. Sõnavabaduse põhimõte ja selle piirangud. Teabetekstide eesmärk, teabeteksti tunnused ja ülesehitus. Juhend ja uurimus. Pilttekstide ja teabegraafikalugemine ja tõlgendamine.</p>

Tekstiloome

- leiab tekstiloomeks vajalikku kirjalikkuvõisusõnalist teavetraamatukogust ja internetist; valib kriitiliselt oma teabeallikaid ja osutab nende sobivas vormis;
- tunnebesinemise ettevalmistuse ja kirjutamise protsesse ja kohandab neid oma eesmärkidele;
- oskab eesmärgipäraselt kirjutada kirjanidit;
- oskab suuliselt esineda (tervitab, võtab sõna, koostab ja peab lühikest ettekannet ja kõnet);

Õigekeelsus ja keelehoole

- teab eestikeele lauseehituse peajooni; tunneb keelendite stiiliväärtust; oskab keelendeid tekstismõista ja kasutada;

Tekstiloome

Teabe edastamine, taasesitamine, seostamine konkreetsete mavõisiklikukogemusega.

Erinevat liiki alustekstide põhjal kirjutamine, refereerimine. Teabe allikatele ja alustekstidele viitamine ja viidete vormistamine.

Kõneks valmistumine, kõne koostamine ja esitamine. Kõne näitlikustamine. Ettekande koostamine ja esitamine. Kirjanidikirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kavakoostamine, mustandikirjutamine. Kirjaniditeema ja peamõte, kirjanidiülesehitus. Teksti liigendamine. Jutustava, kirjeldava või arutleva kirjanidikirjutamine.

Õigekeelsus ja keelehoole

Üldteemad
Eestikirjakeele kujunemine 19. sajandil.
Algustäheõigekiri
Nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja

<ul style="list-style-type: none"> • teabsuulise ja kirjaliku keelevormierijooni; • järgibeestiõigekirjaaluseid ja põhireegleid; • oskabõigekirjajuhiseidleida sõna- ja käsiraamatutestning veebiallikatest; • rakendabomandatud keeleteadmisetekstiloomes, teksteanalüüsidest ja hinnates; • teabõpitudtekstiliikidekeelelisierijooni; • kasutabtekstidekoostamisel tavakohastülesehitust ja vormistust. 	<p>olendid; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted ja organisatsioonid; riigid ja osariigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid ja sarjad; ajaloosündmused; üritused; kaubad.</p> <p>Lauseõpetus ja õigekiri</p> <p>Lause. Lause suhtluseesmärgid. Lause liikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide. Täiend. Korduvateeri- ja samaliigiliste lause liikmete ja täiendite kirjavahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja üttekirjavahemärgistamine ja kasutamine lauses. Liht- ja liitlause. Lihtlauseõigekiri. Rindlause. Rindlause osalause ühendamisevõimalused, rindlause kirjavahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri. Segaliitlause. Lause lühend. Lause lühendiõigekiri. Lause lühendi asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg. Otsekõne, kaudkõne ja tsitaat. Otsekõnega lause muutmine kaudkõneks.</p>
---	---

<p>9. klassi lõpetaja õpitulemused</p> <p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <ul style="list-style-type: none"> • esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid; • sekkub asjalikult avalikku diskussiooni 	<p>Õppesisu ja tegevused</p> <p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <p>Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid. Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja -väärikus. Anonüümsuse mõju</p>
--	--

<p>meediakanalites, üritustel ja mujal; kommenteerib veebis asjakohaselt;</p> <p>Teksti vastuvõtt</p> <ul style="list-style-type: none"> • loeb ja kuulab avaliku eluga kursisoleku ja õppimise või töö eesmärkidel ning isiklikust huvist; rakendab lugemise ja kuulamise eri viise ja võimalusi; • loeb ja kuulab sihipäraselt, • kriitiliselt ja arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpija elutarbelisi tekste; • valib teadlikult oma lugemisvara; • suudab teha järeldusi kasutatud keelevahenditest, märkab kujundlikkust; <p>Tekstiloome</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab eesmärgipäraselt kirjandit; asjalikke kommentaare ja arvamused; • kirjutab vajadusel elulugu, avaldusi, seletuskirju ja taotlusi; • seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või 	<p>keelekasutusele. Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusingis.</p> <p>Loetu kirjalik ja suuline vahendamine. Suhtlemine ajakirjanikuga. Väitlus, väitluse reeglid.</p> <p>Teksti vastuvõtt</p> <p>Veebilehed: eesmärgid ja ülesehitus. Veebist teabe otsimine, teabeallikate ja info kriitiline hindamine. Teabe talletamine ja süstematiseerimine.</p> <p>Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.</p> <p>Tarbetekstide eesmärk, tarbetekstide tunnused ja ülesehitus. Tarbe- ja teabetekstidest olulise info leidmine, süstematiseerimine ja selle põhjal järelduste tegemine. Funktsionaalstiilid: tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamitekstide keelekasutus.</p> <p>Tekstiloome</p> <p>Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal.</p> <p>Arutluse põhiskeem: väide, põhjendus, järelendus.</p> <p>Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik, tekstilõigu ülesehitus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa sidumine tervikuks.</p> <p>Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja</p>
---	--

<p>toimingu eesmärgiga ja teiste tekstidega;</p> <ul style="list-style-type: none"> • vahendab kuulnud ja loetud tekste eetilisel, sobiva pikkuse ja täpsusega; <p>Õigekeelsus ja keelehoole</p> <ul style="list-style-type: none"> • väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest; suhestab keeli teadlikult, tajub nende erinevusi; • edastab võõrkeeles kuulnud ja loetud infot korrektses eesti keeles ja arvestades eesti keele kasutuse väljakujunenud tavasid; • leiab oma sõnavara rikastamiseks keeleallikatest sõnade konteksti-tähendusi, kasutusviise ja mõistesuhteid; • tunneb keelendite stiiliväärtust; oskab keelendeid tekstis mõista ja kasutada; • tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides 	<p>kirjutamisel vastavalt suhtluseesmärkidele. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära.</p> <p>Teksti sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite kasutamine tekstiloomel: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid. Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus.</p> <p>Õigekeelsus ja keelehoole</p> <p>Üldteemad</p> <p><u>Keeleuuendus.</u> Kirjakeele areng tänapäeval: võimalused ja ohud. Keelesugulus, soomeugri ja indoeuroopa keeled. Eesti keele eripära, võrdlus teiste keeltega.</p> <p><u>Häälikuõpetus ja õigekiri</u></p> <p>Muutumatu sõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine. Poolitamine, sh võõrsõnade ja nimede poolitamine. Arvuti keelekorrektori kasutamine.</p> <p><u>Sõnavaraõpetus</u></p> <p>Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving. Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine, liitmine ja tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited ja nende tähendus. Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased veebiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade tähenduse ja stiilivärvingu leidmiseks.</p>
--	--

--	--

Kirjanduse üldkirjeldus ja eesmärgid

Põhikooli III astmes toetab ja arendab kirjandusõpetus eraldiseisva ainenäena õpilase kirjanduslikku silmaringi ja eneseväljendusoskust. Kirjandusõpetusega taotletakse, et õpilane

- 1) Loeb eakohast erižanrilist (väärt)kirjandust, arendab oma lugemisoskust ja kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi. On püsiva lugemisharjumusega indiviid, kes näeb lugemises üht väärtuslikku oskust suhestuda enda ja maailmaga.
- 2) Väärtustab kirjandust oma rahvuskultuuri tähtsa osana ning tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga õppides tundma kultuuride ja rahvaste erinevusi ja omapära.
- 3) Mõistab ilukirjanduse kujundlikku keelt, rikastab oma sõnavara ning arendab suulist ja kirjalikku väljendusoskust. Väljendab end korrektselt suuliselt ja kirjalikult, jutustab kokkuvõtvalt teoses toimunust, arutleb teoses kujutatut üle ning kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töidsuhtudes lugupidamisega loometöösse.
- 4) Kujundab kirjanduse abil oma esteetilisi ja eetilisi väärtushoiakuid ja laiendab oma silmaringi ning rikastab mõtte- ja tundemaailma.
- 5) Annab iseseisvaid hinnanguid ning sõnastab ja esitab oma mõtteid. Tõlgendab, analüüsib ning mõistab kirjandusteost kui erinevate lugude ja inimsuhete, elamuste ja väärtuste allikat ning erinevate seisukohtade peegeldajat.
- 6) Mõistab ja aktsepteerib teose lugemisel tekkivate seisukohtade paljust, väärtustab erinevaid ideid ja kujutamiskiive;
- 7) Kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, nii teatmeteoseid kui ka interneti. Kasutab otstarbekalt ja hindab kriitiliselt erinevaid infoallikaid.

Õpitulemuused ja õppesisu

7. klassi lõpetaja õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
<p>Lugemine</p> <ul style="list-style-type: none"> • on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); • loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladiusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; 	<p>Lugemine</p> <p>Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine.</p> <p>Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja</p>

<ul style="list-style-type: none"> • tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit; <p>Jutustamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni; <p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpilane vastab teksti põhjal fakti- ja järeldamis- ja analüüsiküsimustele; • kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate; • kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused; • kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi; • arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle; • leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud 	<p>sõnumi tutvustamine klassikaaslastele.</p> <p>Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.</p> <p>Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteludes osalemine. Eri kirjandustekstide lugemine: memuaarid, ajalooline jutustus, üks reisikiri, noorsooromaan.</p> <p>Jutustamine</p> <p>Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.</p> <p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine</p> <p>Mõisted: idee (peamõte), konflikt, miljöö, motiiv, probleem, prototüüp, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, tsitaat, tüüp tegelane</p> <p><u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u></p> <p>Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga või teksti toel oma sõnadega.</p> <p>Teksti kokkuvõtmine kavapunktide, väitlausete ja märksõnadega. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine.</p> <p>Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Teose</p>
--	--

teose teema ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;

- otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.

Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine

Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga.

Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine. Tegelasetegevusmotiivide selgitamine. Tegelasrühmade konflikt ja konflikti gradatsioon. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine

Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp.

Kirjanduse tüüptegelasi. Fantaasiakirjanduse ja naljandite tüüptegelasi. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

Mõisted: allegooria, epiteet, isikustamine, metafoor, kordus, sümbol, võrdlus

- tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, ja võrdlusi;
- selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust;
- mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

- eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnuseid;
- seletab oma sõnadega eepose ja jutustuse, valmi ja ballaadi ning komöödia olemust;

Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi tähendusest arusaamine, loomine. Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine. Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

Mõisted: eepika (anekdoot, eepos, jutustus, valm, seiklusromaan, robinsonaad, ajalooline romaan) lüürika (ballaad, värss, riim, vabavärss, piltluule, stroof; draamatika (dialog, komöödia, tragöödia, draama, monoloog, remark, repliik);

Rahvaluule (folkloor, kõnekäänd, mõistatus, vanasõna, regilaul, riimiline rahvalaul, muinasjutt, muistend, naljand) Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaul ja riimiline rahvalaul.

Muinasjutu tunnused (kujund, sümbol, sõnum). Muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid. Koha- ja ajaloolise muistendi tunnused. Usundilise muistendi tunnused.

Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puändi olemus. Kõnekäänu ja vanasõna olemus. Mõistatuse olemus.

Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Eepose ja jutustuse

<p>Esitamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • esitab peast luule- või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; <p>Omalooming</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti; • kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil 	<p>tunnused. Seiklusromaani tunnused. Robinsonaadi ja utoopia tunnused. Luule vorm: värss, stroof. Piltluule. Valmi ja ballaadi tunnused. Motiivi olemus. Komöödia tunnused. Dramaatika mõisted: monoloog, dialoog, remark, repliik.</p> <p>Esitamine</p> <p>Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid. Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina).</p> <p>Omalooming</p> <p>Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: koha- või ajaloolise muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatusi, kõnekäändude põhjal naljaloo, seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tegelasele tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eelloo, loo muudetud vaatepunktiga, puänteeritud loo, erinevate teoste peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovituselise või muud sellist.</p> <p>Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuuri nähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.</p>
--	---

ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.	
--	--

8. klassi lõpetaja õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
<p>Lugemine</p> <ul style="list-style-type: none"> • on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); • loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladiusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; • tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega; <p>Jutustamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, teksti sisu ja kompositsiooni arvestades. <p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine</p> <p>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</p> <ul style="list-style-type: none"> • vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele; • kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate; 	<p>Lugemine</p> <p>Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, iseseisev teose lugemine kodus, valmisolek loetu üle arutlemiseks klassis.</p> <p>Jutustamine</p> <p>Loo jutustamine: jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.</p> <p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine</p> <p>Teose mõistmist toetavad tegevused Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine.</p>

- kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjus tagajärg-seoste üle;

- kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest;

- arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;

- leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;

- otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;

Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine.

Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Probleemi olemusepõhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine: tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane.

Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine.

Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasrühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Kirjanduse tüüptegelasi. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja kirjandusteose võrdlemine.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

- tunneb ära ja kasutab endaloodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi;
- selgitab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust;
- mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

- seletab oma sõnadega eepika, lüürika ja draamatika, romaani, ja novelli, haiku ja vabavärsi ning tragöödia olemust;

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

Kõnekäändude ja vanasõnadetähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõttekorduste leidmine regilaulust. Rahvalaulu elementide leidmine autoriluulest. Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine. Luuleteksti tõlgendamine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

Müüdi tunnused. Tänapäeva folkloor ehk poploor. Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teema arendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Muutuv ja muutumatu tegelane. Ilukirjanduse põhiliigid. Romaani erinevad liigid ja novelli tunnused.

Luule vorm: värss, stroof. Oodi, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Motiivi olemus. Tragöödia tunnused. Draamatika mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Intriigi olemus. Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine. Filmikunsti väljendusvahendid: pilt ja sõna, kaader filmis. Kirjandusteose ekraniseering.

Esitamine

<p>Esitamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • esitab peast luule- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; • koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande; <p>Omalooming</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti; • kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja. 	<p>Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?). Esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine.</p> <p>Luuleteksti esitamine peast. Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu esitamine. Kirjandusteost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.</p> <p>Omalooming</p> <p>Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid eri žanrites ja liikides. Muudetud žanris teksti (nt luuletuse põhjal kuulutuse, uudisest jutustuse), lisatud repliikidega teksti, mina-vormis loo, detailide abil laiendatud loo, võrdluste- ja metafooriderikka teksti, loo ühest ja samast sündmusest traagilises ja koomilises võtmes, kirja teose autorile, teostest valitud ja kommenteeritud tsitaatide kogumiku, tsitaadi (moto) alusel kirjandi, või muud sellist. Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.</p>
---	---

<p>9. klassi lõpetaja õpitulemused</p> <p>Lugemine</p> <ul style="list-style-type: none"> • on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); 	<p>Õppesisu ja tegevused</p> <p>Lugemine</p> <p>Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste,</p>
--	---

- loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;
- tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega;

Jutustamine

- jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest siduvalt ja asjakohaselt lähtudes teose ülesehitusest.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

- vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;
- kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;
- kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjustagajärg-seoste üle;
- kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest

probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Iseseisev teose lugemine, loetule tuginedes klassiaruteludes osalemine ja ülesannete sooritamine.

Jutustamine

Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Tutvumine elektroonilise meedia (raadio, televisioon, internet) erinevate jutustamisviisidega.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile.

Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Konspekti koostamine. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine.

Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.

väärtustest;

- arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
- leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte;
- otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;

Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine.

Probleemi olemusepõhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine

Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Lihtne ja keeruline tegelane. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasrühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Teose rütm: ellipsi täitmine. Sündmuste põhjustagajärg-seoste leidmine. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmineteosest. Eesti aja- ja kultuuriloo seostamine. Teksti aja- või kultuuriloolise tähenduse uurimine.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise,

<p>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi; • mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes; <p>Esitamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • esitab peast nõutud tasemel tekste ja peab ettekande. <p>Omalooming</p>	<p>korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse, ellipsi ja inversiooni tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria ja allteksti mõistmine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine. Luuleteksti tõlgendamine. Autori keelekasutuse omapära leidmine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.</p> <p>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</p> <p>Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, dramaatika tunnused. Eepose, romaani (eritunnused. Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Oodi, ballaadi, soneti, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Komöödia, tragöödia ja draama tunnused. Arvustuse olemus.</p> <p>Esitamine</p> <p>Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?). Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine.</p> <p>Teost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.</p> <p>Omalooming</p> <p>Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: regilaulu, kujundirikka luuletuse või miniatuuri, tegelase iseloomustuse</p>
---	---

<ul style="list-style-type: none"> • kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti; • kirjutab kirjandusteose põhjal arutlus-elementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.	või CV, tegelaste juhtlaused, teise ajastusse paigutatud tegevustikuga loo, miljö kirjelduse, kirjandusteose probleemidest lähtuva artluse, alustekstile sisulise vastandteksti, teatrietenduse, filmi või kirjandusteose arvustuse vms.
--	--